

Ба шурои диссертациони 6D.KOA-079-и назди Институту фалсафа ва сиёсатшиносии ба номи А. Баҳоваддинови АМИТ (734025, ш.Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 33)

ТАҚРИЗ

ба автореферати кори диссертациони Шерализода Меҳринисо Сафар дар мавзӯи «Хусусиятҳои ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон дар шароити Тоҷикистони муосир» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, равандҳо ва технологияҳои сиёсӣ.

Дар марҳалаи кунунии рушди ҷомеаи ҷаҳонӣ масъалаи ташаккули фарҳанги сиёсӣ ба яке аз самтҳои муҳимми таҳқиқоти сиёсатшиносӣ табдил ёфтааст. Тағйирёбии муносибатҳои байналмилалӣ, густариши равандҳои ҷаҳонишавӣ, таъсири бегонагии технологияҳои иттилоотӣ ва рақамисозии фазои иҷтимоӣ боис гардидааст, ки масъалаи омодагии сиёсии ҷавонон, дараҷаи шуури сиёсӣ, сатҳи масъулияти шаҳрвандӣ ва қобилияти муқовимат ба таҳдидҳои идеологӣ аҳамияти махсус пайдо намояд. Дар чунин шароит омӯзиши масъалаи ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон на танҳо аҳамияти назариявӣ, балки арзиши муҳими амалӣ ва стратегии давлатӣ касб мекунад.

Барои Ҷумҳурии Тоҷикистон низ масъалаи мазкур дорои аҳамияти калидӣ мебошад. Тоҷикистон кишвари ҷавон ба шумор рафта, қисми асосии аҳолии онро ҷавонон ташкил медиҳанд. Аз ин рӯ, сифати ҷаҳонбинӣ, сатҳи маърифати сиёсӣ, дараҷаи худшиносии миллӣ ва мавқеи шаҳрвандии ҷавонон бевосита ба суботи сиёсӣ, таҳкими давлатдорӣ миллӣ, рушди ҷомеаи шаҳрвандӣ ва таъмини амнияти идеологӣ таъсир мерасонад. Дар баробари ин, вусъат ёфтани таъсири шабакаҳои иҷтимоӣ, афзоиши рақобатҳои геополитикӣ, ғайраро гардидани нерӯҳои гуногуни идеологӣ ва тағйирёбии арзишҳои иҷтимоӣ масъалаи ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавононро боз ҳам муҳимтар гардонидаст.

Аз ин рӯ, диссертатсияи Шерализода Меҳринисо Сафар, ки ба таҳқиқи хусусиятҳои ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон дар шароити Тоҷикистони муосир бахшида шудааст, яке аз корҳои муҳим ва саривақтии илмӣ дар соҳаи сиёсатшиносии ватанӣ ба ҳисоб меравад. Муаллиф тавонистааст, ки масъалаи мазкурро дар заминаи таҳлили равандҳои сиёсӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангии ҷомеаи имрӯзаи кишвар мавриди омӯзиши ҳамҷониба қарор диҳад.

Дар автореферат муҳимияти мавзӯ ба таври мантиқӣ ва асоснок нишон дода шудааст. Муаллиф дуруст таъкид менамояд, ки фарҳанги сиёсӣ танҳо маҷмуи донишҳои сиёсӣ нест, балки механизми ташаккули муносибати шаҳрванд ба давлат, ҷомеа, ҳокимият ва равандҳои сиёсӣ мебошад. Дар ин замина ҷавонон ҳамчун қишри ғайраро пешбарандаи ҷомеа ба нерӯи асосии рушди иҷтимоӣ ва сиёсӣ табдил меёбанд. Муаллиф махсусан нишон медиҳад,

ки дар шароити кунунии Тоҷикистон ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон бо масъалаҳои ҳифзи ҳувиати миллӣ, таъмини амнияти иттилоотӣ, таҳкими арзишҳои миллӣ ва баланд бардоштани ғаёлнокии сиёсӣ робитаи мустақим дорад (саҳ. 3-4).

Дар диссертатсия дараҷаи омӯзиши масъала низ хуб таҳлил гардидааст. Муаллиф ба осори муҳаққиқони хориҷӣ ва ватанӣ таъя намуда, самтҳои асосии омӯзиши фарҳанги сиёсиро баррасӣ мекунад. Аз таҳлили адабиёти илмӣ бармеояд, ки диссертант на танҳо маводи назариявиро ҷамъоварӣ намудааст, балки тавонистааст онҳоро дар асоси хусусиятҳои ҷомеаи Тоҷикистон таҳлил ва арзёбӣ намояд.

Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот бо мантиқи мавзӯ мувофиқ буда, ба таври дақиқ муайян гардидаанд. Аз ҷумла, дар назди худ гузоштани масъалаҳои марбут ба омӯзиши моҳияти фарҳанги сиёсӣ, таҳқиқи омилҳои ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон, муайян намудани таъсири ҷаҳонишавӣ ва шабакаҳои иҷтимоӣ, таҳлили нақши ҳувиати миллӣ ва муайян намудани роҳҳои баланд бардоштани ғаёлнокии сиёсии ҷавонон аз ғароғирии илмӣ масъала дарак медиҳад.

Навоварии илмӣ таҳқиқот яке аз ҷанбаҳои муҳими диссертатсия ба шумор меравад. Пеш аз ҳама, муаллиф фарҳанги сиёсии ҷавонро ҳамчун зерфарҳанги мустақили сиёсӣ таҳлил намудааст. Дар адабиёти сиёсатшиносии ватанӣ чунин муносибат кам ба назар мерасид. Муаллиф исбот менамояд, ки фарҳанги сиёсии ҷавонон танҳо қисми таркибии фарҳанги сиёсии умумӣ нест, балки дорои хусусиятҳои махсуси синнусолӣ, иҷтимоӣ ва ҷаҳонбинӣ мебошад. Ҷанбаи дигари муҳими навоварии илмӣ таҳлили робитаи фарҳанги сиёсӣ бо ҳувиати миллӣ мебошад. Муаллиф нишон медиҳад, ки дар шароити ҷаҳонишавӣ маҳз фарҳанги сиёсӣ метавонад воситаи муҳими ҳифзи арзишҳои миллӣ ва таъмини суботи идеологӣ гардад. Ин хулоса барои ҷомеаи муосири Тоҷикистон аҳамияти махсус дорад. Мавқеи муаллиф нисбат ба таъсири шабакаҳои иҷтимоӣ низ қобили дастгирӣ мебошад. Дар диссертатсия шабакаҳои иҷтимоӣ ҳамчун омили дучанба таҳлил мешаванд. Аз як тараф, онҳо воситаи дастрасии ҷавонон ба иттилоот ва рушди ғаёлнокии сиёсӣ мебошанд, аз ҷониби дигар, метавонанд ба паҳншавии иттилооти ғаразнок, суст гардидани тафаккури интиқодӣ ва таъсири идеологияҳои ифротӣ мусоидат намоянд. Муаллиф бо далелҳои назариявӣ нишон медиҳад, ки дар шароити рақамсозии ҷомеа баланд бардоштани саводи расонаии ҷавонон яке аз вазифаҳои муҳими сиёсати давлатӣ мебошад.

Сохтори диссертатсия мантиқӣ, пайдарҳам ва ба талаботи корҳои илмӣ тахассусӣ ҷавобгӯ мебошад. Қори илмӣ аз муқаддима, се боб, шаш зербоб, хулоса ва рӯйхати адабиёти истифодашуда иборат буда, тартиби ҷойгиршавии қисматҳои он имконият медиҳад, ки масъалаи таҳқиқшаванда ба таври низомнок ва ҳамаҷониба баррасӣ гардад. Ҳар як боб масъалаҳои алоҳидаи мавзӯро ғаро гирифта, дар маҷмӯъ як низомӣ ягона ва мукаммали таҳқиқотиро ташкил медиҳад. Дар охири ҳар як зербоб хулосаҳои мушаххас, мантиқӣ ва аз нигоҳи илмӣ асоснок пешниҳод гардидаанд, ки онҳо натиҷаҳои муҳими таҳқиқотро ҷамъбаस्त намуда, барои пайванди мантиқии байни

кисматҳои диссертатсия заминаи мусоид фароҳам меоранд. Маҳз чунин тарзи сохторбандӣ нишон медиҳад, ки муаллиф тавонистааст мавзуи таҳқиқшавандаро бо риояи пайдарҳамии илмӣ ва услуби таҳқиқоти академӣ мавриди омӯзиш қарор диҳад.

Аҳамияти амалии таҳқиқот низ назаррас мебошад. Натиҷаҳои диссертатсия метавонанд ҳангоми таҳияи барномаҳои давлатӣ, стратегияҳои сиёсати ҷавонон, барномаҳои тарбияи шаҳрвандӣ ва ватандӯстӣ, инчунин дар раванди таълими фанҳои сиёсатшиносӣ истифода шаванд. Пешниҳодҳои муаллиф барои мақомоти давлатӣ, муассисаҳои таълимӣ ва ташкилотҳои ҷамъиятӣ низ аҳамияти муайяни амалӣ доранд.

Нашри натиҷаҳои илмӣ таҳқиқот ба талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад. Мақолаҳои илмӣ довталаб мазмуну муҳтавои асосии таҳқиқотро инъикос менамоянд ва бо мавзуи диссертатсия робитаи мустақим доранд.

Дар баробари дастовардҳои илмӣ зикршуда, дар автореферат баъзе нуктаҳои низ ба назар мерасанд, ки метавонанд дар оянда такмил дода шаванд:

1. Дар матни автореферат саҳми муҳаққиқон ва олимони ватанӣ дар таҳлили масъалаи фарҳанги сиёсӣ ва сиёсати ҷавонон нисбатан маҳдуд инъикос ёфтааст. Дар ҳоле ки дар муҳаққиқони тоҷик оид ба масъалаҳои ташаккули фарҳанги сиёсӣ, ҷаҳонбинии ҷавонон, ҳувияти миллӣ ва сиёсати давлатии ҷавонон як қатор корҳои арзишманди илмӣ анҷом дода шудаанд, истифода ва таҳлили васеътари онҳо метавонист заминаи назариявии таҳқиқотро боз ҳам ғанӣ гардонад ва ҷойгоҳи илмӣ таҳқиқоти мазкурро дар доираи сиёсатшиносии ватанӣ равшантар нишон диҳад.

2. Дар автореферат роҳҳо ва механизмҳои ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонон дар шароити Тоҷикистон, инчунин нақши ҷомеаи шаҳрвандӣ дар ин раванд ба таври умумӣ баррасӣ гардидааст. Хуб мешуд агар, муаллиф фаъолияти ниҳодҳои алоҳидаи ҷомеаи шаҳрвандӣ, аз ҷумла ташкилотҳои ҷамъиятӣ, воситаҳои ахбори омма, муассисаҳои таълимӣ ва иттиҳодияҳои ҷавонро бо таҳлили мушаххастар дар автореферати қори диссертатсионӣ инъикос мекард, аҳамияти амалии таҳқиқот боз ҳам тақвият меёфт.

Аммо эродҳои зикршуда хусусияти тавсиявӣ дошта, ба аҳамияти илмӣ ва арзиши умумии диссертатсия таъсири манфӣ намерасонанд.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Шерализода Меҳринисо Сафар таҳқиқоти мустақили илмӣ анҷомёфта буда, ба масъалаи муҳими сиёсатшиносии муосир баҳшида шудааст. Муаллиф тавонистааст масъалаи ташаккули фарҳанги сиёсии ҷавонро аз дидгоҳи назариявӣ ва амалӣ таҳлил намуда, ҳулосаҳо ва пешниҳодҳои муҳимми илмиро ироа намояд. Мавзуи таҳқиқот муҳим буда, натиҷаҳои бадастомада аҳамияти назариявӣ ва амалӣ доранд.

Автореферат мазмуну муҳтавои асосии диссертатсияро пурра инъикос менамояд ва ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

Бо дарназардошти аҳамияти илмӣ, навоари таҳқиқот, асоснокии ҳулосаҳо ва саҳми муаллиф дар рушди сиёсатшиносии ватанӣ, чунин мешуморем, ки Шерализода Меҳринисо Сафар сазовори дарёфти дараҷаи

илмий номзади илмҳои сиёсӣ аз рӯйи ихтисоси 5.6.2 – Ниҳодҳо, раавандҳо ва технологияҳои сиёсӣ мебошад.

Муқарриз:

доктори фалсафа (PhD)-доктор
аз рӯйи ихтисоси 6D050200-Сиёсатшиносӣ
ассистенти кафедраи фанҳои
ҷомеашиносии МДТ “ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино”

Тошов Х.М.

Суроғай муқарриз:

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Душанбе, кӯчаи Сино 64/60.
Тел.: (+992) 93-442-77-07

Имзояи Тошов Х.М. ро тасдиқ мекунам.
Садори Раёсати рушди кадрӣ
МДТ “ДДТТ ба номи Абуалӣ ибни Сино»

Сафаров Б.И.

Суроғай муассиса:

734003, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Душанбе, Сино 29-31.
Тел.: (+992 37) 22353496;
E-mail: info@tajmedun.tj

« 11 » 05 соли 2026